

HỒ CHÍ MINH - TẤM GƯƠNG SÁNG VỀ TINH THẦN TỰ HỌC NGOẠI NGỮ

 NGUYỄN THỊ HIỀN HƯƠNG*

Ngày nhận: 30/12/2021

Ngày phản biện: 20/01/2022

Ngày duyệt đăng: 15/02/2022

Tóm tắt: Trong hành trình hơn 30 năm đi tìm đường cứu nước, Bác Hồ đã phải bôn ba khắp năm châu bốn biển, cày từ đây Bác tự tìm tòi, học hỏi nhiều ngoại ngữ để tiếp cận tri thức nhân loại, tìm hướng đi giải phóng ách thuộc địa cho dân tộc Việt Nam. Bác đã trở thành một vĩ lãnh tụ thông thạo rất nhiều tiếng nước ngoài. Bài viết đề cập đến ý chí quyết tâm và phương pháp tự học ngoại ngữ của Bác - một tấm gương sáng cho tất cả các thế hệ sau noi theo.

Từ khoá: Hồ Chí Minh; Bác Hồ; tự học ngoại ngữ.

HO CHI MINH CITY - A SHINING EXAMPLE OF THE SPIRIT OF SELF-STUDYING FOREIGN LANGUAGES

Abstract: In the journey of more than 30 years to find the best way to save the country, Uncle Ho had to travel all over the world, where he studied many foreign languages to get access to human knowledge and find a way to liberate the country from colonial yoke for the Vietnamese people. Uncle Ho became a great leader who was fluent in many foreign languages. The article mentions Uncle Ho's determination and his method of self-studying foreign languages - a shining example for all future generations to follow.

Keywords: Ho Chi Minh; Uncle Ho; self-study foreign languages.

1. Tính cấp thiết của việc học tập phương pháp tự học ngoại ngữ của Hồ Chí Minh

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn mong muốn các thế hệ trẻ nỗ lực học tập và làm việc để đưa đất nước ta "sánh vai với các cường quốc năm châu". Từ khi nước nhà độc lập đến nay, mong muốn của Người đã dần trở thành hiện thực. Đảng và Nhà nước đã và đang tạo điều kiện về mọi mặt để mọi công dân đều có cơ hội học tập và làm việc. Bên cạnh sự hỗ trợ quý giá này, mỗi chúng ta cũng cần có ý chí tự lực, tự cường vượt qua mọi khó khăn của bản thân để góp phần phát triển đất nước. Trên con đường cứu nước của Hồ Chí Minh có muôn vàn khó khăn Người đã vượt qua trong đó có việc tự học tập và sử dụng tốt ngoại ngữ để đọc được tài liệu và giao tiếp với người nước ngoài. Trong công cuộc đổi mới của Đảng và nhân dân ta hiện nay, việc học ngoại ngữ để có thể hội nhập thế giới là một điều cần thiết. Ý chí tự lực, tự cường và phương pháp tự học ngoại ngữ của Chủ tịch Hồ Chí Minh là một tấm gương sáng cho chúng ta noi theo.

2. Phương pháp tự học ngoại ngữ của Hồ Chí Minh

2.1. Học ngoại ngữ với sự quyết tâm cao, kiên trì và chăm chỉ

Bác đã để lại một lời khuyên rất quý giá cho thế hệ trẻ: "Không sợ khó, có quyết tâm. Không biết thì phải cố gắng học, mà cố gắng học thì nhất định học được" [2; tr.360].

Theo tư liệu, ngày 5 tháng 6 năm 1911, Hồ Chí Minh lúc ấy là Nguyễn Tất Thành lên tàu Amiral Latouche Tréville rời cảng Nhà Rồng, Sài Gòn đến Pháp để tìm đường cứu nước.

Bác Hồ lúc đó là một phụ bếp 21 tuổi dưới tên là Văn Ba đã cố gắng học tiếng Pháp từ những người lính trên tàu. Chuyện kể rằng Bác đã chắt chiu từng ly café cho người thủy thủ Algeri để học tiếng Pháp... Dưới điều kiện thời tiết khắc nghiệt, cuộc sống lao động rất vất vả, Bác kiên nhẫn học từng chữ, từng từ, từng câu trong sinh hoạt hàng ngày. Mỗi ngày Bác viết 10 từ tiếng Pháp vào cánh tay, vừa làm công việc phụ bếp vất vả vừa nhẩm học thuộc từ mới. Khi nước nhà độc lập, Bác đã từng chia sẻ: "Ngày trước Bác cũng đã làm phụ bếp. Lúc đó Bác

* Trưởng Đại học Công đoàn

là vong quốc nô, làm phụ bếp cho thực dân Pháp. Công việc vất vả từ 5h sáng đến 9-10h tối. Nhưng Bác vẫn học được văn hoá và chính trị. Có quyết tâm thì nhất định học được" [6].

Khi đến Pháp, với quyết tâm tìm hiểu rõ con đường cách mạng tại nước này và các nước tư bản trên thế giới, Bác tiếp tục học tiếng Pháp từ việc giao tiếp với người bản xứ, tham gia các nhóm thảo luận và diễn đàn, bên cạnh đó Bác tập viết báo. Thời gian đầu học cách viết báo, Bác đã rất cố gắng vượt qua nhiều trở ngại về ngôn ngữ. Bác sẵn sàng tiếp thu những góp ý sửa lỗi tiếng Pháp của các toà soạn. Vốn kiến thức tiếng Pháp của Bác nhờ đó ngày càng tăng lên. Trần Dân Tiên trong cuốn "Những mẩu chuyện về đời hoạt động của Hồ Chủ tịch" (2001) đã kể lại như sau: "Ông Nguyễn nói thật là mình còn kém tiếng Pháp. Người chủ bút nói: "Điều đó không ngại, có thể nào anh viết thế ấy. Tôi sẽ chữa bài của anh trước khi đưa in. Anh không cần viết dài; năm, sáu dòng cũng được". Ông Nguyễn bắt đầu viết rất khó khăn. Tin tức về Việt Nam, ông không thiếu, ông thiếu nhất là văn Pháp, ông Nguyễn viết làm hai bản, gửi cho tòa báo một bản, giữ lại một bản. Ông hết sức vui sướng khi thấy bài viết đầu tiên của mình được đăng lên báo. Ông đọc lại bài báo đã in, so sánh và sửa chữa. Ông kiên nhẫn làm theo cách ấy(...) và ông thành công. Ông bắt đầu vào làng báo từ đó" [9].

Năm 1913, khi ở Luân Đôn, nước Anh, Bác phải làm cả công việc đốt lò và cào tuyết rất cực nhọc nhưng Bác không nề hà tranh thủ học thêm tiếng Anh trong từng giờ phút nghỉ ngơi ít ỏi: "Hàng ngày, buổi sáng sớm và buổi chiều, anh Ba ngồi trong vườn hoa Haidơ (Hyde), tay cầm một quyển sách và một cái bút chì. Hàng tuần vào ngày nghỉ, anh đi học tiếng Anh với một giáo sư người Ý" [2, tr.163].

Với sự cần mẫn, chăm chỉ và quyết tâm tự học ngoại ngữ, Bác đã vận dụng hiệu quả vốn ngoại ngữ vào các hoạt động cách mạng. Một ví dụ điển hình là năm 1922, Bác trở thành chủ bút của tờ "Người cùng khổ" tiêu đề viết bằng 3 thứ tiếng: Pháp, Ả rập, Trung Quốc. Bác Hồ lúc đó dưới tên là Nguyễn Ái Quốc là người đại biểu duy nhất các thuộc địa và cũng là lần đầu tiên trong lịch sử, một chiến sĩ Việt Nam tham gia một đại hội đại biểu của một chính đảng Pháp [9].

Từ năm 1923, Người sang Nga, lại tiếp tục học tập ngoại ngữ nữa là tiếng Nga. Nguyễn Ái Quốc đã

tiếp thu, truyền bá chủ nghĩa Mác - Lênin vào Việt Nam, chuẩn bị các điều kiện cần thiết để thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam - nhân tố quyết định mọi thắng lợi của cách mạng Việt Nam [8].

2.2. Học ngoại ngữ từ các công việc thực tế

Sinh thời, Bác Hồ luôn nhấn mạnh về việc học tập nói chung: "Học trong xã hội, học nơi công tác thực tế, học ở quần chúng" [4, tr.168].

Trong suốt thời gian dài bốn ba ở nước ngoài với quyết tâm giải phóng dân tộc, Bác Hồ đã làm rất nhiều nghề ở các nước khác nhau như làm vườn ở Saint-Adresse, ngoại ô của Havre (năm 1912), làm thủy thủ, bồi bàn trên tàu biển đi vòng quanh châu Phi (năm 1912), làm bồi bàn ở nước Mỹ (từ năm 1912 đến năm 1913), làm thợ đốt lò, cào tuyết ở nước Anh (năm 1913), làm phụ bếp ở khách sạn Drayton Court, Tây London, thợ làm bánh ở khách sạn Carlton, London (cuối năm 1913), thợ ảnh, vẽ chao đèn, vẽ đồ cổ mỹ nghệ Trung Hoa, bán rượu rum đồng thời làm báo, là tuyên viên cách mạng ở Pháp những năm 1917-1923, làm phiên dịch, phóng viên, làm báo, bán báo, bán thuốc lá, thầy giáo lớp huấn luyện chính trị ở Quảng Châu Trung Quốc những năm 1924-1927, làm vườn, chơm cá, bốc thuốc, đi buôn, đi tu ở Thái Lan những năm 1928-1929. Năm 1938, Bác công tác tại phòng Cứu vong thuộc Văn phòng Bát lộ quân ở Quế Lâm Trung Quốc, phụ trách biên tập tờ Sinh hoạt tiểu báo, tờ báo của nội bộ cơ quan. Đầu năm 1941 làm thầy giáo ở lớp huấn luyện do Người tổ chức ở làng Nam Quang, Tĩnh Tây, Quảng Tây, Trung Quốc [6].

Để làm được nhiều công việc ở các nước khác nhau như vậy, Bác phải học hỏi và sử dụng được các ngoại ngữ khác nhau. Không chỉ học từ sách vở, tại các quốc gia Bác đến, Bác luôn mạnh dạn sử dụng ngoại ngữ trong giao tiếp hàng ngày với người bản địa và bộc lộ quan điểm, chính kiến của mình tại các buổi gặp gỡ thông thường hay đến các hội nghị quốc tế. Bản lý lịch đại biểu dự Đại hội Quốc tế cộng sản lần thứ 7, có giới thiệu Bác Hồ lúc ấy là Nguyễn Ái Quốc "biết các thứ tiếng: Pháp, Anh, Trung Quốc, Ý, Đức, Nga, Tây Ban Nha và Bồ Đào Nha" [7].

Sau này, Bác Hồ đã cho thanh niên lời khuyên về tinh thần học tập qua buổi nói chuyện với các học viên trường Thanh niên Lao động - Xã hội chủ nghĩa Hòa Bình "Trước đây lúc tuổi thanh niên, Bác hoạt

động ở Pháp, cũng vừa lao động, vừa học tập, nhưng lúc đó lao động là lao động nô lệ cho đế quốc. Bác phải làm thế để tự kiếm sống, nhưng vẫn dành thời giờ để học tập, ngày lao động, đêm học tập, chứ Bác không được đến trường học đâu. Vì vậy, Bác khuyên mọi người học tập tốt, lao động tốt để trở thành người lao động xã hội chủ nghĩa" [3; tr.590].

2.3. Học ngoại ngữ từ các tác phẩm văn chương nước ngoài

Trần Dân Tiên trong sách "Những mẩu chuyện về đời hoạt động của Hồ Chủ tịch" (2001) đã đề cập đến nhiều nhà văn nổi tiếng ở nước ngoài mà Bác rất thích đọc các tác phẩm của họ như: Shakespeare và Dickens (viết bằng tiếng Anh), Lỗ Tấn (bằng tiếng Trung Hoa) và Hugo, Zola, Anatole France (bằng tiếng Pháp), và Léon Tolstoi (bằng tiếng Nga).

Từ niềm say mê đọc các tác phẩm văn học nước ngoài, Bác đã có nhiều tác phẩm viết bằng ngoại ngữ. Cũng theo Trần Dân Tiên (2001), truyện ngắn đầu tiên của Nguyễn Ái Quốc được đăng trên báo *Nhân đạo* (L' Humanité) - cơ quan ngôn luận của Đảng Cộng sản Pháp, truyện mô tả đời sống thợ thuyền ở Paris.

Ngày 18 tháng 6 năm 1919, đại diện cho những người cần lao, Nguyễn Ái Quốc đã gửi tới Hội nghị Hòa bình Versailles bản "Yêu sách của nhân dân An Nam" được viết bằng tiếng Pháp có tên khác là "Thỉnh nguyện thư của dân tộc An Nam" (tiếng Pháp: Revendications du peuple annamite). Sau đó, Nguyễn Ái Quốc viết vở kịch "Con rồng tre" bằng tiếng Pháp và được Léo Poldes (1891-1970), một nhà báo người Pháp, chủ nhiệm câu lạc bộ Faubourg, cho công diễn tại ngoại ô thành phố Paris. "Bản án chế độ thực dân Pháp" là một tác phẩm chính luận do Nguyễn Ái Quốc viết bằng tiếng Pháp và được xuất bản năm 1925-1926 trên một tờ báo của Quốc tế Cộng sản có tên *Imprékor*. Năm 1927, Bộ tuyên truyền của "Hội Liên hiệp các dân tộc bị áp bức ở Á Đông" phát hành tác phẩm Đường Kách mệnh, là tập hợp những bài giảng của Nguyễn Ái Quốc cho các lớp đào tạo cán bộ tại Quảng Châu, Trung Quốc.

Ngoài văn xuôi và kịch, Bác còn sáng tác thơ. Trong thời gian Bác bị chính quyền Tưởng Giới Thạch bắt giam ở Quảng Tây, Trung Quốc, từ ngày 29 tháng 8 năm 1942 đến ngày 10 tháng 9 năm 1943, tập thơ chữ Hán "Nhật ký trong tù" gồm 134 bài theo thể Đường luật đã ra đời.

Như vậy, có thể thấy trong hành trình đi tìm đường cứu nước, ở đâu Bác cũng nỗ lực học tiếng bản xứ và sử dụng thành thạo ngoại ngữ, giúp ích cho các hoạt động cách mạng của mình.

2.4. Học ngoại ngữ là quá trình tự học suốt cuộc đời

Sinh thời, Hồ Chí Minh luôn luôn học tập đúng như tinh thần mà vị lãnh tụ vĩ đại V.I. Lênin đã từng nói: "Học, học nữa, học mãi".

Trong một sự kiện kỷ niệm 130 năm ngày sinh Chủ tịch Hồ Chí Minh, nguyên Phó Thủ tướng Vũ Khoan đã kể: Bác rất giỏi nhiều ngoại ngữ, sau này, dù Bác đã là Chủ tịch nước, tuổi cũng đã cao nhưng Bác vẫn chăm chỉ học.

Theo ông Vũ Khoan, vào năm 1967, trong một lần được phiên dịch cho Bác, trong lúc chờ phía bạn đến, ông Vũ Khoan thấy Bác mở hộp thuốc lá ra hút kèm theo là mảnh giấy nhỏ, lẩm nhẩm đọc đi đọc lại mấy từ tiếng Nga. "Bác vẫn học tiếng Nga à? - ông Vũ Khoan mạnh dạn hỏi Bác. Bác nói: "Lâu không dùng nên Bác quên nhiều, nay Bác học lại và học thêm bằng cách ghi một số từ vào mảnh giấy để vào hộp thuốc lá, mỗi lần lấy thuốc ra hút lại nhẩm lại" [7].

Ông Vũ Khoan kể: "Bác thường để 20 tờ giấy nhỏ, mỗi tờ ghi 1 từ mới, có rơi rụng thì mỗi ngày Bác vẫn có thể học được mười từ. Tôi đoán chắc rằng, không có ai chịu khó học ngoại ngữ như Bác. Là một lãnh tụ, hiểu biết nhiều, lại cao tuổi và lúc nào cần, Bác đều có thể gọi bất cứ phiên dịch nào nhưng Bác đều tự học ngoại ngữ" [7].

3. Học tập và làm theo phương pháp tự học ngoại ngữ của Hồ Chí Minh hiện nay

Trong thời đại 4.0, khi áp dụng phương pháp tự học của Hồ Chí Minh, chúng ta có thể học ngoại ngữ trên nhiều phương diện. Với quyết tâm cao, nhiều học viên đã tự tìm nguồn tài liệu quốc tế ở mạng Internet, học ngoại ngữ qua các tác phẩm nghệ thuật như phim, kịch, truyện, bài hát nước ngoài. Thông qua đó phát triển đồng thời các kỹ năng nghe, nói, đọc, viết. Bên cạnh việc tự học từ mạng internet và các kênh Youtube, chúng ta có thể nâng cao vốn ngoại ngữ của mình từ chính công việc thực tế như: tự tra cứu từ điển để đọc các tài liệu chuyên ngành của nước ngoài, tìm cơ hội viết bài báo quốc tế, giao lưu với người nước ngoài,... Những phương pháp tự

học ngoại ngữ của Chủ tịch Hồ Chí Minh đã, đang và sẽ luôn được vận dụng linh hoạt, hiệu quả trong thời đại hiện nay.

4. Kết luận

Ngay từ khi còn rất trẻ, với lòng yêu nước sâu sắc, Hồ Chí Minh đã tự học ngoại ngữ, tiếp cận tri thức, tinh hoa của nhân loại, hoạt động cách mạng ở nhiều quốc gia. Người đã bôn ba khắp năm châu tìm đường cứu nước, cuối cùng Người đã đến được với chủ nghĩa Mác - Lênin, vận dụng và phát triển sáng tạo - học thuyết cách mạng của thời đại vào hoàn cảnh cụ thể của Việt Nam, vạch đường chỉ lối cho cách mạng nước ta đi từ thắng lợi này đến thắng lợi khác. Người đã xây dựng nên nước Việt Nam Dân Chủ Cộng Hòa. Ở vị trí lãnh đạo đất nước, dù có phiên dịch, Người vẫn không ngừng học ngoại ngữ đến cuối đời.

Có thể thấy với sự chăm chỉ, quyết tâm, vượt qua nhiều gian khó và với phương pháp học tập tốt, Chủ tịch Hồ Chí Minh là vị lãnh tụ thao rất nhiều ngôn ngữ trên thế giới, là một tấm gương sáng cho mọi thế hệ noi theo về tinh thần tự học nói chung và tự học ngoại ngữ nói riêng. Từ ngày nước nhà độc lập đến nay nhiều cán bộ đảng viên, chiến sĩ và quần chúng nhân dân đã trưởng thành nhờ học và làm theo gương Bác. Trong thời đại công nghệ 4.0

này, ngoại ngữ đóng vai trò quan trọng. Vì thế, các thế hệ trẻ ngày nay càng phải học tập làm theo tấm gương nỗ lực tự học ngoại ngữ của Bác, cùng góp phần đưa đất nước ta hội nhập và phát triển lên vị thế cao hơn trên bản đồ tri thức của thế giới như mong muốn lúc sinh thời của Người. □

Tài liệu tham khảo

1. Hồ Chí Minh (1995), *Toàn tập*, tập 1, Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia, tr.477.
2. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, t.6, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia, tr.163, 360.
3. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, t.10, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr.590.
4. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, t.12, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr.168.
5. "Người đi tìm hình của nước - Quân đội nhân dân - Sự kiện và nhân chứng". Qdnd.vn. Truy cập ngày 11 tháng 11 năm 2021.
6. <http://baohinhphu.vn/Chinh-tri/Chu-tich-Ho-Chi-Minh-voi-nhung-cong-viec-da-trai-qua-trong-hanh-trinh-cuu-nuoc/433584.vgp>, Truy cập ngày 21 tháng 12 năm 2021.
7. <https://baotanghochiminh.vn/ong-vu-khoan-khong-ai-chiui-kho-hoc-ngoai-ngu-nhu-bac.htm>, Truy cập ngày 12 tháng 11 năm 2021.
8. Phạm Xanh (2009), *Nguyễn Ái Quốc với việc truyền bá Chủ nghĩa Mác - Lênin ở Việt Nam (1921-1930)* (PDF), Nxb Chính trị Quốc gia, tr.83.
9. Trần Dân Tiên (2001), *Những mẩu chuyện về đời hoạt động của Hồ Chủ tịch*, Nhà xuất bản Văn học, Hà Nội.

VẬN DỤNG TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH...

(Tiếp theo trang 15)

- toàn quốc lần thứ XII*, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, tr.114-115.
4. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, tập 1, tr.232-233, 62, 82-83, 234, 36.
 5. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 4, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
 6. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 5, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
 7. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 6, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
 8. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 9, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
 9. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 10, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
 10. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 12, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
 11. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 14, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.

VAI TRÒ CỦA CÔNG ĐOÀN...

(Tiếp theo trang 55)

hình hoạt động sản xuất kinh doanh đơn vị xây dựng mối quan hệ lao động hài hoà vì lợi ích chung của doanh nghiệp và NLĐ. Chủ động nắm bắt, kịp thời giải quyết các thắc mắc khiếu nại của NLĐ. Tích cực, chủ động phối hợp với các cơ quan chức năng kiểm tra, giám sát các doanh nghiệp về việc thực hiện pháp luật lao động. □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Chỉ thị 22-CT/TW ngày 05-6-2008 của Ban Bí thư (khoá X) về "Tăng cường công tác lãnh đạo, chỉ đạo xây dựng QHLD hài hoà, ổn định và tiến bộ tại doanh nghiệp".
2. Chỉ thị số 37-CT/TW ngày 03/9/2019, Ban Bí thư về tăng cường sự lãnh đạo, chỉ đạo xây dựng QHLD hài hoà, ổn định và tiến bộ trong tình hình mới.
3. Bộ luật Lao động năm 2019
4. Luật Công đoàn năm 2012.